

СИРОТКО МИХАЙЛО ВОЛОДИМИРОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри конституційного права*

КАТЕГОРІЯ ЕФЕКТИВНОСТІ В КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ

Ефективність апіорі є головним маркером будь-яких процесів, в тому числі і державних. Визначення позитивних результатів таких змін – показник успішності. Тому, категорія ефективності має ключове значення як для права в цілому, так і для конституційно-правового регулювання. Проте, стверджувати щодо такої якості чи ефективності можна лише тоді, коли чітко визначено понятійний апарат та методологію даної категорії.

Поняття ефективності, зокрема і щодо правового регулювання, в тому числі конституційно-правового, в своєму семантичному розумінні є позитивним явищем, адже першочергово передбачає певний ефект або результат.

На сьогоднішній дане поняття широко розкрито в загальній теорії права, зокрема в контексті правового регулювання. В конституційно-правовій площині категорія ефективності не знайшла місця. Проте, розглядати дану категорію слід через призму правового регулювання та його мети в цілому.

Від так, під правовим регулюванням розуміють здійснюваний за допомогою системи правових засобів (зокрема юридичних норм, правовідносин, індивідуальних приписів та інших), результативний, нормативно-організаційний вплив на суспільні відносини з метою їх впорядкування, охорони, розвитку у відповідності з вимогами економічного базису, суспільними потребами даного соціального устрою [2, с. 8].

Також, правове регулювання розглядають як процес унормування суспільних відносин за допомогою як спонтанно сформованих в суспільстві норм права, так і правових приписів, які встановлено державою в нормативних правових актах [6, с. 136].

Більш вужче, під правовим регулюванням визначають упорядковувану поведінку учасників суспільних відносин за допомогою юридичних засобів [3, с. 136].

Ефективним, або таким, що має певний результат та соціальне значення, вважається правове регулювання, яке спроможне «приводити до максимально можливих позитивних результатів за рахунок обґрунтованих, розумних і доцільних витрат та обмежень» [3, с. 146]. Або навіть як певну формулу за якою ефективність правового (юридичного) регулювання характеризується співвідношенням між реальними результатами здійснення цього регулювання та його метою [4, с. 219].

Аналіз вітчизняної наукової літератури з конституційного права свідчить про недостатню увагу поняттю конституційно-правового

регулювання і ще меншу – питанню ефективності такого регулювання. Категорія ефективності розглядається виключно як мірило правового регулювання в загальній теорії, а конституційно-правове регулювання як упорядкування конституційно-правових відносин чи певного інституту конституційного права.

В зарубіжній літературі зустрічається визначення такого поняття як «конституційна ефективність». Зокрема, зазначається, що конституційна ефективність містить вимоги для того, щоб конституція працювала належно.

А показник такої ефективності пов'язаний з різницею між текстом конституції та конституційною реальністю суспільства. Відповідно, чим менша різниця, тим вища ступінь ефективності. Такий результат може залежати від багатьох додаткових факторів, зокрема від політичної культури країни, терміну дії конституції, відповідності прав та принципів вкладених в її зміст та багатьох інших [1, с. 796].

Однак, правова природа конституційної ефективності (або ефективності конституції) та ефективності конституційно-правового регулювання є різною, а тому потребує розмежування та деталізації.

Наукове дослідження конституційно-правового регулювання розглядається також як функціонуюча система або цілісне утворення, яке має якісно нові властивості, відсутні в її складових, що проявляються в динаміці, під час цілеспрямованого впливу на конституційно-правові відносини з метою їхнього упорядкування [5, с. 159].

Узагальнюючи дані поняття, можна дійти висновку, що категорію *ефективності конституційно-правового регулювання* загалом можна розглядати як співвідношення реальних позитивних результатів та мети конституційного регулювання. Або як відповідність тактичних результатів до стратегічної мети конституційно-правового регулювання в цілому.

На сучасному етапі ефективність конституційно-правового регулювання має стати визначальним критерієм, індикатором та головною метою такого регулювання. А сама категорія має бути детальніше досліджена на теоретичному науковому рівні за для впровадження в конституційно-правове поле. Адже, категорія ефективності конституційно-правового регулювання, незважаючи на змінність тексту конституції та політичної влади, має стати як метою, так і показником в тактичній та стратегічній складових розвитку держави.

Список використаної літератури:

1. Juliane Kokott, Martin Kasper Ensuring Constitutional Efficacy The Oxford Handbook of Comparative Constitutional Law / Edited by Michel Rosenfeld and András Sajó – 2012. – Р. 795–815.
2. Алексеев С. С. Теория права. – М. : Издательство БЕК, 1995. – 320 с.
3. Загальна теорія права : підручник / [О. В. Петришин, Д. В. Лук'янов, С. І. Максимов, В. С. Смородинський та ін.]; за ред. О. В. Петришина. – Харків : Право, 2020. – 568 с.

4. Рабінович П. М. Основи теорії та філософії права : навч. посібник. Львів : Видавництво ЛОБФ «Медицина і право», 2021. 256 с.
5. Терлецький Д. С. Конституційно-правове регулювання як предмет наукового дослідження / Д. С. Терлецький // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / редкол.: В. В. Завальнюк (голов. ред.) [та ін.]. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2017. – Вип. 78. – С. 157–162.
6. Тихомиров Ю. А. Правовое регулирование: теория и практика. М. : Формула права, 2008. – 400 с.

Ключові слова: ефективність, конституційна ефективність, правове регулювання, конституційно-правове регулювання.

Ключевые слова: эффективность, конституционная эффективность, правовое регулирование, конституционно-правовое регулирование.

Key words: effectiveness, constitutional effectiveness, legal regulation, constitutional legal regulation.